

President Macià. Institució i Poble

Per En **Joan RIGOL i ROIG**

En el marc commemoratiu del President Macià és oportú recordar la seva gran aportació política en la institucionalització de la Generalitat republicana, en l'Estatut del 32, que obligà al reconeixement de l'Espanya republicana de la realitat nacional de Catalunya. En aquest sentit el nostre poble ha sobreviscut a situacions històriques prou doloroses com per saber apreciar l'aportació "fundant" del President Macià.

Vull dirigir una mirada breu al passat, i al nostre present institucional per tal d'entreveure els fonaments per a una política de futur.

MES DE DOS SEGLES SENSE INSTITUCIONS POLÍTIQUES

A) Al 1714 Catalunya perd el seu reconeixement polític internacional. La dinastia borbònica en prendre el poder d'Espanya pretenia esborrar-nos del món polític i convertir-nos en una província espanyola. En aquesta mirada enrere no aportaré la necessària precisió d'un historiador acadèmic perquè no ho soc. Però si la reflexió d'un polític que segueix la trajectòria històrica del seu poble com un factor vivent en la contemporaneïtat. Recordo l'adagi posat en boca de Benedetto Croce, pensador i polític italià, membre de l'Institut d'Estudis Catalans, que "tota història és història contemporània".

Catalunya no disposa del recolzament institucional polític que li garanteixi la seva personalitat com a poble durant més de dos segles. És en aquest període que el poble marcà la cohesió de catalanitat des d'actituds individuals i col·lectives en l'ordre econòmic, social i cultural. A través del seguiment de la nostra història dels segles XVIII i XIX podem veure el fil de continuïtat de la nostra societat catalana. Em referiré breument a la reforma agrària, a la revolució industrial i a la renaixença cultural com a eixos dels aspectes diferencials del nostre poble en referència a la realitat espanyola. No

tenim institucions polítiques pròpies però Catalunya pervivirà a través del poble la realitat nacional.

Reforma Agrària:

Josep Fontana en el volum V de la Història de Catalunya dirigida per Pierre Vilar p.59 diu: “Si la agricultura catalana del S.XVII ha pogut definir-se com una producció orientada essencialment cap a l'autosubsistència, on es fa una mica de tot, amb el predomini absolut dels cereals, la del S. XVIII va anar especialitzant-se en alguns productes que podien comercialitzar-se i deixar uns guanys. El protagonista més visible d'aquest canvi va ser la vinya...”.

Vull remarcar que durant el S. XVIII va canviar el paisatge dels nostres conreus. Però sobre tot aquest fet indica que hi hagué un canvi de mentalitat: Del treball per a la subsistència familiar passem a produir amb mentalitat econòmica, amb la producció d'excedents, que provocà una economia catalana oberta al comerç exterior.

Al 1801 Jovellanos s'ha de recloure al castell de Bellver i ha de travessar Catalunya. La seva impressió escrita en el “Diario décimo” sobre el nostre territori la descriu així: “El cultivo, siempre diligente, y tal, que espanta más que admira, no solo por su extensión, porque se puede decir con verdad que no se ve un palmo de tierra holgando, sino también por su perfección”. ¡Que bien está labrada la tierra, arada, cavada, desterronada, gradada y puesta en eras, como pudieran estar las de una huerta de hortaliza, trabajando con el mayor esmero! El trigo o centeno sembrado muchas veces en hoyos, las habas y las guijas puestas a cordel, las vides en las orillas y los olivos alternando con ellas. ¡Cuanto nos sorprende ver las cepas trepando desde la falda hasta la cumbre de los cerros más pendientes y que, al parecer, no admiten planta humana, cortada por caminos espirales para el paso de las gentes y las aguas, y a veces contenidas las tierras con paredones! Jovellanos veu aquesta manera de treballar la terra com una manera de fer únic en el marc espanyol. El vi i l'aiguardent són els primers productes que Catalunya exporta i esdevenen el fonament de l'activitat econòmica comercial.

L'augment del regadiu, les millores dels mètodes de cultiu, l'especialització de productes segons productivitat per zones fan que augmentin les superfícies conreades: al 1787 de 800.000 ha. I de 950.000 ha el 1860.

Call llegir tota l'obra de Josep Fontana per entendre la complexitat, la conflictivitat i les contradiccions de la societat catalana del S. XVIII i del S. XIX. Però jo vull subratllar ara que l'empenta treballadora és la que mantingué viva la nostra personalitat col·lectiva.

Revolució Industrial

Cap a la dècada del 1860-1870 Catalunya representava el 40% de la producció industrial espanyola. Amb la particularitat que en el tèxtil representava més del 60% del total, i la transformació de producte agrari no passava del 10%. A la resta de l'Estat, en canvi el 40% de la industrialització provenia de la simple transformació dels productes agraris i el tèxtil representava només un 25%. A Catalunya hi ha 365 fàbriques de llana i estam amb una mitjana de 26 treballadors. La mitjana de treballadors de la resta de l'Estat era de 12 per empresa.

Catalunya no ho tingué fàcil d'enfrontar els reptes de la revolució industrial. Vicens i Vives a "Industrials i Polítics (segle XIX)" p.45 "Cada vegada que hom investiga els documents originals del procés d'industrialització de Catalunya admira la desproporció entre la migrada realitat de la infraestructura econòmica de la terra i l'amplitud dels projectes descabdellats". La pobresa mineral és la causa, diu Vicens i Vives, de l'escarransiment de la nostra indústria.

En aquest sentit els industrials catalans hagueren de lluitar amb aquest handicap, a diferència d'Anglaterra i, amb una altra dimensió del País basc, països amb riquesa minera. Però la xarxa intersectorial del tèxtil o del químic, transformació del metall, de caldereria i de les indústries auxiliars etc, donaren a Catalunya un perfil emprenedor fonamentat només en la capacitat d'iniciativa dels seus homes. Però la realitat industrial catalana feu sentir la seva veu propera a la política espanyola, no només en la defensa dels seus interessos comercials sinó també en la promoció d'una modernitat de la societat.

Sense institucions polítiques pròpies, fou la capacitat econòmica i industrial el que posava de relleu la nostra vitalitat col·lectiva.

En aquesta brevíssima llambregada no hem d'oblidar el que la societat catalana fou també plataforma de la reivindicació social davant del desemparament d'una activitat econòmica desregularitzada i sovint plena d'abusos. Fou també el país on naixia el sindicalisme.

Renaixença cultural

Catalunya, el seu poble desproveït d'institucions polítiques, no fou només un àmbit d'activitat econòmica. Fou un país de poetes de pintors, d'arquitectes, de narradors, de músics que tenien com a punt de mira a la pàtria catalana.

En un vaixell comercial Verdaguer intuï l'Atlàntida i no quedà literàriament encerclat en la nostàlgia ruralista sinó que i veié la modernitat com un repte de la nostra societat, com ho ha expressat magistralment el catedràtic Dr. Molas. Fou Maragall el que ens obrí a la seva contemporaneïtat del romanticisme alemanys de Novalis, de Goethe, etc

Culturalment Catalunya a través dels seus homes, mirava a Europa. I alhora construïa un univers cultural català d'alta qualitat, de tal manera que des de la pròpia cultura permetia viure les aportacions de les més grans cultures del temps. Catalunya, així, quedava vinculada a la seva llengua, a la seva cultura i a la seva obertura internacional: La renaixença i regeneració cultura: Així la catalanitat, la nostra identitat, esdevenia signe de qualitat humana i espiritual.

En començar la renaixença no teníem encara institucions polítiques pròpies. Era l'impuls vital del poble el que permeté mantenir viu la nostra identitat col·lectiva també en el camp de la cultura. És una història plena de contradiccions i de complexitats, ben cert. Però hi ha uns trets potents, socialment i culturalment parlant, que ens identifiquen com a catalans entre nosaltres i davant d'altres realitats nacionals: llengua i cultura.

UN PROCÉS D'INSTITUCIONALITZACIÓ POLÍTICA

B) El catalanisme polític

En el llibre “El pensament polític català, del S. XVIII a mitjan segle XX” dirigit per Albert Balcells es pot constatar que la dimensió política de Catalunya mai va deixar d'existir. L'aportació d'Ernest Lluch sobre els catalans a la Viena del 1700 n'és també testimoni. I la biografia del general Prim de Pere Anguera, per exemple, ens ensenya aquest substrat de catalanitat política en els anys més difícils de la nostra pervivència política: Un breu llistat de noms pot servir per revisar aquest procés: Narcís Feliu de la Penya; Antoni de Capmany, Antoni Puigblanch, Jaume Balmes, Francesc Pi i Margall, Manuel Duran i Bas, etc, etc. Catalunya esdevé políticament una assignatura pendent, una qüestió irresolta en el conjunt de l'Estat. I en cert sentit, una injustícia política. L'exposició intel·lectual del pluralisme ideològic i social que es poden significar amb les figures de Valentí Almirall i la seva obra “Lo catalanisme” per una banda i amb Josep Torras i Bages amb “La tradició catalana” ens donen un missatge clar de que la societat catalana plural i diversa comparteix transversalment la construcció política de la pàtria.

Així ens apropem al bastir la institucionalització política de Catalunya. Ho ressalto i ho resumeixo amb dues figures clau de la nostra història: Prat de la Riba i el President Francesc Macià.

Prat de la Riba

Catalunya té el dret i la capacitat d' administrar-se per sí mateixa. I ho ha de fer per afrontar una peremptòria necessitat d'institucionalització i de modernització. Cal llegir la intensitat d'acció política-administrativa per observar l'esforç de modernització de Prat de la Riba. Albert Balcells a “La Mancomunitat de Catalunya i l'autonomia” ho detalla. En el camp de les finances públiques, de comunicacions i obres públiques (carreteres, ferrocarrils secundaris, telèfons, obres hidràuliques) en sanitat (hospitals, asils i cases de maternitat) en el món agrari (Escola superior d'Agricultura, foment del cooperativisme, etc) en política social (afrontant la conflictivitat, les assegurances socials) en política cultural

(Institut d'Estudis Catalans, biblioteques i arxius, normalització lingüística..) en instrucció pública (escola d'art i oficis, l' Universitat Industrial, l'escola de directors d'Indústries Tèxtils, l'escola de gènere de punt de Canet, l'escola de bibliotecaris, d'Infermers, l'escola professional de la Dona..) i en el camp del dret català.

Per aquesta tasca institucionalitzada i d'enfortiment de la societat catalana Prat convocà a les millors persones, sense mirar el partit polític al qual pertanyien; poso exemples significatius: Rafel Campalans, Pompeu Fabra, Carles Cardó.

Amb Prat es genera a Catalunya un debat entre localisme i país. Entra en joc la dinàmica política d'un país plural: alhora es prioritza la visió de país per sobre del fraccionament partidista. A una Mancomunitat institucionalment feble, Prat de la Riba l'enforteix en la complicitat de la societat catalana i en una política de proximitat als problemes de modernització del país.

S'inicia aquí una constant: Catalunya és autogovernable amb l'estreta col·laboració de societat civil i política. Al meu entendre aquesta constatació té avui plena vigència. Els nostres adversaris tenen mecanismes per diluir-nos políticament. Però s'espanten quan anem junts societat i institucions polítiques catalanes. Prenen consciència del que realment i del que representem políticament.

President Macià

Faig un altre salt en el temps. Així com Prat de la Riba representa la "Catalunya endins", el patrimoni polític de Macià aporta la dignitat que exigeix la "Catalunya en fora". No es ara el moment de glossar la tasca política del President Macià sinó només esbossar la seva aportació a la institucionalització política catalana amb la plena sintonia amb el poble. Josep Termes a "Història de Catalunya" volum VI pag. 318 afirma que al 1930 "Macià era aleshores l'home polític més popular de Catalunya, les seves activitats i les seves companyies s'havien saldat amb un fracàs rodó, però ell havia esdevingut un mite, un home

carismàtic, pel seu idealisme i per la seva irreductible defensa dels drets de Catalunya. Era ja l'Avi, el cabdill de l'estel solitari”.

Ell estava compromès en la vertebració política de tota l'esquerra catalana. Hagué de moure's en el món dels partits i de les fraccions.

Però havia donat prou signes clars que la seva única prioritat política era Catalunya; més precisament, la dignitat política que Catalunya es mereix. I es això el que el poble captà de la seva personalitat: la seva radicalitat nacional, disposat a defensar-la amb la seva actitud feta de conviccions arreu on calgués: des de Prats de Molló a les Corts espanyoles. És la connexió directe entre poble i dirigent polític que no cerca només el poder personal sinó la credibilitat moral per a conduir el poble a la seva dignitat col·lectiva.

Quan el 14 d'abril de 1931 Macià proclamà la República Catalana, com a Estat integrat d'una confederació de pobles ibèrics, donà resposta a la dignitat política que Catalunya reclamava. Per sobre de protagonistes i d'avatars de partits el poble s'identificà amb l'actitud esperançada del seu president. El 17 d'abril hagué de renunciar a aquesta proclama i acceptar el nom de Generalitat, tot esperant l'aprovació de l'estatut d'autonomia ja acordat en el Pacte de San Sebastià proposat lliurement pel poble de Catalunya i acceptat per la majoria dels catalans expressada en referèndum votat per sufragi universal.. “Després havia de ser aprovat per les Cors Constituents en la part que feia referència a les competències del govern central i del govern autònom.

La política institucional de Macià no és un artifici elaborat en uns interessos partidaris. Coneix el punt feble de la nostra realitat institucionals i li dóna resposta de cara. Quan el partidisme vol monopolitzar la política nacional, el poble queda espectant, o en tot cas, fluctuant ideològicament. Quan es tracta de les qüestions fundants d'un país cal que la resposta dels partits sigui generosa; cal també que tingui rostre d'humanitat, d'humanisme per tal de ser compresa pel poble. I el rostre humà es perfila per la seva credibilitat moral. La credibilitat moral en la política només s'obté en la fidelitat i entrega a les pròpies conviccions. Per això Macià fou el President-Fundador de la Catalunya del seu temps.

Les institucions, deia, no són artificis legals sinó l'expressió d'una actitud col·lectiva. Les institucions no són dels polítics; són del poble. I Macià sobretot era un home estimat pel poble perquè a través d'ell s'hi reflectia un poble esperançat.

Torno a fer un salt en el temps. La revolta militar de 1936 fou un atac a la democràcia. El país se'ns esberlà més enllà de les institucions polítiques. Aquestes quedaren desbordades i foren instrumentalitzades. Jo se les contradiccions que la gent d'Unió d'aquell temps, per exemple, hagué d'assumir per esdevenir fidels al govern de la Generalitat. Les institucions no són de cap ideologia, de cap fracció i quan els interessos particulars van per sobre del interès comú el país se'n ressent. Guanyaren els militars i el dictador, i el poble català sofrí la desafecció institucional per part de molts dels seus ciutadans. Per això a l'any 1939 haguérem de començar de nou. Com el 1714: en la resistència cultural, política i social. En situacions extremadament difícils tornà a generar-se una feble però certa solidaritat transversal. I això és el que aguantà el testimoni de la nostra voluntat col·lectiva. És el que ens va permetre reivindicar tots plegats: "Llibertat, Amnistia i Estatut d'Autonomia".

I així poguérem recuperar la Generalitat republicana a través dels Decrets "Suarez!" i del retorn del President Terradellas. Les institucions, la Generalitat, fou el desig de tot un poble; pràcticament fou l'únic element de "ruptura" que el govern de la Transició hagué de reconèixer de la Generalitat republicana.

C) ADMINISTRACIÓ – VERTEBRACIÓ POLÍTICA

L'Estatut de 1979 és una nova fita en la convulsa història política del nostre poble. La Constitució espanyola donava una via d'accés estatuària a les nacions històriques que ja l'havien referendat davant la república: C. E. disposició transitòria 2^a. La praxis política es cuidà de diluir la dimensió d'aquesta especificitat juntament amb el caràcter de "pacte" entre Catalunya i l'Estat que hi portava implícit: C.E. 1512, 2°. Després va venir allò que hom coneix com "el café para todos".

Ja des de Part de la Riba s'havia formulat el catalanisme polític en la distinció d'Estat i de Nació. Però perquè això sigui operatiu cal que l'Estat assumeixi que és plurinacional i pluricultural. En poc temps Espanya deixava

de banda el reconeixement nacional de Catalunya i l'Estatut es convertia en una distribució de competències administratives. I encara provocava una polèmica permanent sobre la seva interpretació. El Tribunal Constitucional tenia un protagonisme que, al meu entendre, anava més enllà de la seva funció interpretativa i assumia el paper d'àrbitre constituent. Avui encara vivim aquesta situació anòmala.

L'Estatut del 79 no fou l'equivalent a una Constitució pròpia, tot i formar part del bloc constitucional espanyol. Fou un document "polèmic" entre govern català i govern espanyol. Cap fet constituent es pot fonamentar en un document que no es mereixi un respecte interpretatiu. En el fons, abocava a una relació entre Catalunya i Espanya a una permanent disputa competencial. I no cal dir-ho; amb un sistema de finançament escàs i al meu entendre absolutament injust.

Malgrat tot, esdevenia l'Estatut una eina bàsica de reconstrucció nacional. Després d'anys llargs de dictadura, de canvis demogràfics profunds de la societat catalana, l'autogovern significà una política de proximitat als problemes, una administració que tenia a Catalunya com el centre de tota la seva política i que permetia una capil·laritat de presència pública en àmbits i sectors del país on mai hi havia arribat. El sistema educatiu, el sanitari, les obres públiques, el terreny socioeconòmic, el cultural, etc...es centraren en la visió de Catalunya. I això ha permès una nova i necessària vertebració de la catalanitat en tots els seus àmbits. També ha fet possible el millor reconeixement internacional de Catalunya.

El nou Estatut actual ha pretès fer un pas endavant en el reconeixement de Catalunya per part de l'Estat. L'experiència de més de vint anys havia fer necessari definir amb molta més precisió l'abast competencial català. La declaració de Catalunya com a Nació en el cos dispositiu del nou Estatut era la senyal d'una voluntat històrica del país. La defensa de la llengua també. L'acord parlamentari d'aquest nou Estatut fou el signe de l'aspiració del poble català.

Tot això es rebaixà en la negociació amb el govern de l'Estat i amb el Parlament espanyol. I ara esperem la sentència del Tribunal Constitucional, amb el tema d'una possible tercera rebaixa.

Si s'exhaureix la via fonamentada en la distinció Estat i Nació podem entrar en una fase de descontent general i en cert sentit, d'emotivitat forta. Seria el senyal de que les institucions polítiques del país no aguanten l'aigüalment exagerat que pateixen en nom de l'Estat. Tornaran alguns àmbits del nostre món català a sentir-se desinstitucionalitzats políticament?

Vet aquí la gran responsabilitat dels polítics de l'actual generació. I sobretot el perill que pot representar la fragmentació política d'un poble on les institucions ja no empressin tot el ventall del pluralisme nacional.

Quan aprendrem els catalans que en les grans qüestions que afecten al nostre sistema fonamental de nació hem d'anar junts, a remar en la mateixa direcció, des de posicionaments ideològics i de prioritats polítiques diferents?

L'estat del benestar ha permès estendre el servei públic en la vida particular de les persones. Cal que el nostre país avanci més en els serveis bàsics dels ciutadans com ha fan països desenvolupats que són per a nosaltres exemple de cohesió social. Hem de vigilar en no confondre l'administració pública de una simple expenedora de serveis concrets i no en una força cohesionadora dels ciutadans fruit de l'esforç solidari de tothom. No podem convertir als ciutadans en simples clients sinó en partícips actius d'aquesta solidaritat.

L'administració pública ha de tenir en la consciència ciutadana tanta credibilitat moral com per recordar que a un dret a gaudir dels serveis públics de benestar li correspon un deure de solidaritat envers els altres. Catalunya necessita identificar-se amb aquesta força cohesionadora i solidaria; ha d'ésser també com a nació, la forjadora d'una consciència comunitària.

No podem oblidar, en aquest sentit, tot l'immens treball que han fet els ajuntaments democràtics. Ells han estat sovint els protagonistes de la millora material i espiritual de la convivència cívica a casa nostra. Són ells la institucionalització més propera a la nostra societat.

Hem de saber transcendir el simple plantejament administratiu de les competències estatuàries per el autèntic debat polític que a Catalunya sempre va més enllà de les limitacions competencials. Altrament ens diluïm en la confluència de diverses administracions competint pel seu protagonisme.

La aportació fonamental de personalitats com Prat de la Riba o del President Macià ha estat la de fer de la política catalana el centre d'interès de tota la població: tota la política estatal es veia des de la perspectiva catalana.

Però avui ens trobem en una situació molt més complexa que al del temps de Prat o de Macià. La immigració, la dels anys 60-70 o la del 1990-2010, ha enriquit considerablement el potencial del nostre poble. Hem assolit una convivència excel·lent. Som un país acollidor. Si la convivència ha estat i és un èxit de la nostra societat, el procés d'integració és molt més lent i complex. La majoria de persones nouvingudes no són conscients del que ha patit Catalunya per continuar existint com a realitat política. La seva manera d'integrar-se ha de ser més un mirar el futur col·lectiu que viure una experiència del passat. Sempre el nostre nacionalisme de país serà una combinació herderiana i renaniana. I, probablement, aquesta és la nostra grandesa que la història ens ha proporcionat.

La globalització ens afecta d'una manera determinant. Hem de lluitar a contracorrent com a cultura minoritària davant la potència i la inevitable massificació de les cultures hegemòniques. Però la qualitat del que generem culturalment és la força de la nostra aportació pròpia. En el camp econòmic hem excel·lit en l'obertura a mercats internacionals, tot i que en els moments inicials de la nostra industrialització mantinguérem una actituds proteccionista. Tal com ja he dit, els nostres vaixells iniciaren un comerç internacional ben significatiu i s'utilitzaven camins ben abandonats per fer arribar les nostres mercaderies als recons d'Espanya. Avui Catalunya representa el 30% de les exportacions espanyoles.

La nostra economia, com la de tot el món, és interdependent. Ja no estem en un clos tancat. I avui econòmicament som el que és la nostra capacitat de crear, d'innovar, de cercar valor afegit, de capacitat d'esforç i de rigorositat professional. Això avui per avui ho tenim en un bon grau: aquest és

el nostre potencial. Amb aquest sentit es on els emprenedors responsables han de trobar l'ajuda i la complicitat de les institucions polítiques.

Europa avui és la nova matriu política o la nostra "matria" on els catalans hem d'actuar institucionalment, Europa és el punt de referència del nostre futur socioeconòmic, cultural i polític. Les fronteres europees, deia el P. Batllori, han deixat d'éssers murs d'incomprensió per esdevenir senyals de diàleg i participació des de la multiplicitat d'identitats.

Es en aquest marc de societat complexa pròpia d'un percentatge important d'immigració, de globalització, d'interdependència, de compromís europeu que Catalunya ha de fer ressaltar la seva especificitat política i administrativa.

D) FUTUR INSTITUCIONAL

Com els catalans, amb tota la diversitat de procedències, han de sentir la catalanitat institucional? Quina força han de tenir les institucions polítiques catalanes perquè siguin capaces d'aixoplugar a la complexitat de la nostra societat?

Cal avui ser conscients de la greu desafecció política de la nostra població: enquesta CEO.

abril 2008:	62,2%
juny 2008:	68'8%
octubre 2008:	72'2%
gener 2009:	74'3%
juny 2009:	75'3%

Aquesta desafecció perjudica el futur de Catalunya. Cal ser-ne conscients. Hi ha, probablement, un desajust significatiu entre el interès i la preocupació de la nostra població i el interès dels agents polítics. La confiança política de la ciutadania s'obté per la generositat política. Els partits no tenen el monopoli de la política. Hi ha un rol institucional per sobre d'ells.

És una funció institucional que no és merament declarativa. Participar en el govern o en la oposició en el si d'una institució política exigeix moderar els interessos del partit en funció del bé de la institució. Cal repetir-ho: les institucions no són dels partits sinó del poble. Així ho entenia el President Macià.

El poder polític es guanya legítimament cada vegada que hi ha eleccions. I cal exercir-lo. Però l'exercici del poder comporta també credibilitat moral del qui exerceix l'autoritat. I la credibilitat es guanya dia a dia. Un polític al front d'una institució no es pot amagar en els aspectes administratius, ha de procurar esdevenir també figura exemplar, visible de les virtuts que encarnen la pròpia institució. Perquè avui encara venerem la memòria de Part i de Macià?

Les institucions polítiques catalanes han de donar serveis amb eficiència, han de generar "drets" per no esdevenir només arbitraris sinó expressió de justícia social. Però les institucions polítiques han de poder formular "deures". El català no és només el qui gaudeix dels seus drets sinó que ha de ser conscient de la seva aportació al bé comú. Catalanitat amb perspectiva de futur, han d'ésser una exigència de civisme actiu i militant. D'aquesta autoresponsabilitat de solidaritat en neix la dignitat de persona, per sobre d'ésser "client d'uns serveis". Cal convertir el sentit de "ciutadania" en responsabilitat cívica. L'arrelament dels nous vinguts té un camí clar: Participació en el civisme actiu.

Deia el Dr. Cardó que allò del qual cap poble pot dimitir o delegar és a l'educació dels seus fills. La col·laboració de la família i escola en l'educació i la complicitat activa de tota la societat en l'educació ha d'esdevenir un dels signes vius de la institucionalització de la nostra societat del futur. El sentit responsable del treball, la participació en les comunitats de proximitat (barri, poble..), les responsabilitats i preocupacions familiars són àmbits on el ciutadà pot projectar-hi les seves actituds positives i constructives. Són àmbits previs a la institucionalització política i propis de la esfera social-cívica. I per tant autònoms en elles mateixes. Alguns ho anomenem "pre-política". Així sense "pre-política" no hi ha política constructiva.

Però la política ha de saber ajudar a promocionar aquestes actituds de civisme actiu. I ha de tenir prou força moral per obstaculitzar i reconduir les accions incíviques.

Fomentar la creativitat i el compromís social a partir de les aptituds i actituds dels ciutadans es retornar a sentir com a propis els avatars polítics del propi país.

I per altra banda, cal dir que les institucions instrumentalitzades pels partits desvertebra l'interès del ciutadà. Cal d'una manera peremptòria, al meu entendre, que els partits polítics entrin en reflexió crítica; la seva funció d'escola de democràcia, de plataforma de participació política ha de ser exemple de civisme. No al insult ni a la ridiculització del adversari. No n'hi ha prou en ser disciplinats en el partit, tot i que és un valor de coherència necessari quan el poble et dóna responsabilitats de govern. És necessari un temps de regeneració política conjunta entre partits.

Amb aquest dos valors-resum: civisme actiu i regeneració partidària les institucions polítiques catalanes podem fer front a la desafecció.

Cal que les institucions polítiques catalanes no defalleixin en exigir la dignitat de Catalunya, tal com ho va fer el President Macià. Si Espanya no vol ser un Estat plurinacional té un problema que s'anomena Catalunya.

En la mesura en que unim l'esforç per donar una dimensió social als nostres ciutadans fruit de la seva dignitat de persones, hem de ser capaços també d'unir-ho a la dignitat col·lectiva com a poble. Ens reconstruïm des de la fonamentació històrica i cultural i també amb la riquesa de la pluralitat sociològica actual. No només convivència sinó també integració i solidaritat comunitària.

Si les institucions no són només un artifici jurídic sinó l'expressió d'un poble, crec que aquests valors transversals han de poder aplegar al nostre poble en sostre comú: la nostra pàtria. I per assolir-ho tenim dos grans punts de referència: l'obra de Part de la Riba i l'aportació política del President Macià.